

Dirk Terryn

Het Lezerscollectief

Contact: info@lezerscollectief.be

Het Lezerscollectief: delen is vermenigvuldigen!

“Een klassieke leesgroep is een beetje zoals iedereen die eerst thuis eet en dan later samenkomt om te bespreken wat ze van de rijst vonden of hoe ze van het ei genoten. In een Shared Reading-groep zitten we aan dezelfde tafel en eten we de maaltijd samen. Dat is het grote verschil: het delen van een ervaring. Het is het verschil tussen de bespreking van de uitvoering van een strijkkwartet en lid zijn van een strijkkwartet. Die twee dingen zijn niet hetzelfde” (Jane Davis).

Ik ontmoet Jane Davis voor het eerst in 2012 tijdens een lezing aan de Universiteit van Antwerpen. Ik krijg de kans om haar dezelfde avond en volgende dag nog te spreken. Haar verhaal nodigt uit tot meer en in hetzelfde najaar bezoek ik *The Reader Organisation*.

In de recente documentaire van Jef Maes, een van de betrokkenen van het eerste uur, laat hij Jane Davis aan het woord:

*“Onderweg naar de universiteit moest ik voor verkeerslichten stoppen, ergens in een arm deel van Birkenhead. Rechts van de lichten was er een sociale woonwijk, waar ik een oude vrouw zag, wandelend langs een pad dat naar één van de huizen leidde. Ze klopte op de deur van het huis, die door een jongere vrouw, vermoedelijk haar dochter, geopend werd. Er waren paasbloemen in de voortuin en de jonge vrouw had een kind, een baby, op haar arm. En ik begon te denken: ‘Wordsworth... Daffodils...’ In *The Prelude* is er een regel waar Wordsworth schreef: ‘The babe leaps up on his Mother’s arm...’. Toen de jonge vrouw de deur opende, deed haar kindje precies hetzelfde, hij smeet zijn armen en zijn bovenlichaam omhoog. Onmiddellijk kwam die regel van Wordsworth in mijn gedachten – ik ben niet meer zeker of het *The Prelude* is – maar op bijna precies hetzelfde ogenblik besepte ik dat dat kind vermoedelijk Wordsworth nooit zou lezen. En dat maakte me triestig. Ik had bij die verkeerslichten juist een moment van vreugde gehad – die mensen zien, hun eenvoud bewonderen, de link met de regel van het gedicht – maar ik dacht ook: ‘Dat kind, wie hij ook dan is, zal waarschijnlijk nooit ervaren wat ik zopas ervaren heb. Hij zal in moeilijke omstandigheden opgevoed worden, een slachtoffer zijn van slecht onderwijs waar hij nooit iets over literatuur zal lezen, wat zijn leven zoveel armer zal maken” (Jane Davis in de documentaire over *Het Lezerscollectief*).*

Dr. Jane Davis herkent een patroon. Vanuit haar eigen moeilijke jeugd weet ze maar al te goed wat literatuur kan betekenen om af en toe aan de dagelijkse ‘shit’ te ontsnappen. En als literatuurdocent aan de universiteit van Liverpool komt ze toch vooral in aanraking met geprivilegieerde volwassenen. Jane Davis beslist om met een eerste leesgroep te starten en enige tijd later haar organisatie *The Reader* op te richten. Vanuit de methodiek ‘*Shared Reading*’ slaagt ze erin om belangrijke drempels weg te nemen: de graad van geletterdheid, het vermogen om zich te focussen, het omgaan met stilte, enz.

Jane Davis: *“Het Samen Lezen ontstaat eigenlijk organisch. Het is een methode van sociaal lezen waar mensen in kleine groepjes samenkomen en iemand een stuk literatuur hardop leest, waarna de aanwezigen het fragment op gelijk welke manier kunnen bespreken. Het is één van de deelnemers die me op het idee brengt om de zaken groter te zien: ‘Waarom vraag je hiervoor geen geld aan de NHS? Sinds ik hier kom meedoen, moet ik minder pillen slikken”.*

Het contact met de universiteit blijft van wezenlijk belang. Organisaties en filantropische fondsen willen wel steunen, maar niet zonder meer. Verschillende wetenschap-

pers van het *Centre for Research into Reading, Literature and Society* (CRILS) tonen de impact aan van *Shared Reading*.

Prof. dr. Phil Davis: “*Op het niveau van het gedrag, hoor je mensen in leesgroepen regelmatig zeggen: ‘Ik denk dat...’ Wat ze na deze woorden zeggen, is van geen tel. Je weet dat het niet echt ‘open-minded’ zal zijn, dat ze gewoon hun bestaande opinies zullen herhalen. Op termijn in de leesgroepen zie je echter een verandering, en dit onder een brede groep mensen uit verschillende achtergronden. In plaats van ‘Ik denk dat...’ te zeggen, beginnen ze intuïtief ‘Het is bijna alsof...’ te zeggen. Wanneer dat gebeurt, is het een teken dat ze beginnen op een andere manier te denken, een manier dat ik ‘meer literair’ zou noemen. [...] Wanneer literatuur in staat is om iets van diep in iemand te activeren en wanneer die iemand dit diepe deel van zichzelf kan ontdekken, dan kan het me zelfs niet schelen als we dit ‘onderzoek’ noemen of niet”.*

The Reader Organisation groeit als een beweging. Ze verwerft ook aanzienlijke fondsen en investeert in personeel en onderzoek. Het eerste programma ‘*Get into Reading*’ evolueert naar ‘*Bringing about a reading revolution*’.

Vanaf 2013 start ik gesprekken over een mogelijke nieuwe organisatie en in 2014 richt ik, samen met econoom Erik Van Acker en psychiater Jan Raes, *Het Lezerscollectief* op. Vanuit een coöperatief model dat samenwerking en sociaal perspectief centraal stelt, geven we een eigen invulling aan *Shared Reading* dat we als ‘Samen Lezen’ vertalen. Innovatie als sociale onderneming en innovatie binnen (mentale) zorg staan centraal. Dr. Jan Raes schrijft in 2020 het boek *Samen Lezen: de ultieme therapie* voor Lannoo Campus, en een half jaar later verschijnt de Engelstalige editie, mét nawoord van Jane Davis. *Het Lezerscollectief* kan veel leren van de Britse partner, maar draagt al snel bij tot ontwikkeling van beide organisaties.

Phil Davis: “*Om het idee van Samen Lezen in Engeland verder te kunnen verspreiden, moest Jane haar oorspronkelijke model heruitvinden om het gebruik van vrijwilligers mogelijk te maken. Het model dat ze gebruikte om dit te doen, was het model dat ze bij Het Lezerscollectief had gezien. Op vlak van vrijwillaire inzet is België een fantastisch voorbeeld voor ons geweest”.*

Vanaf 2017 richt *Het Lezerscollectief* zich ook op het onderwijs. Dankzij een tweejarige ondersteuning van Cera en de samenwerking met Onderwijscentrum Gent en de onderwijsdienst van Stad Antwerpen, werken we het eerste jaar een pilot uit in 12 scholen die we na het eerste jaar verder uitrollen in andere steden en gemeenten. Het boek *Lees je mee(r)?* (De Eenhoorn) verschijnt in 2018 en wordt nadien voor alle samenleestrajecten in de derde graad van het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs gebruikt. Samen met de lerarenopleiding Odisee werken we sinds 2020 aan een traject *Lezen op School*. Met de Koning Boudewijnstichting zetten we via het ‘Samen Lezen’ in 2021 ook verder in op het welbevinden op school.

Als lerend netwerk bieden we leesbegeleiders niet alleen een opleiding aan, maar voorzien we ook boeken, een platform met een online bibliotheek, intervisie- en themadagen en de kans om elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren tijdens netwerkdagen. Met *The International Centre for Shared Reading* hebben we in 2020 een overeenkomst getekend als officiële partner van de Lage Landen. We delen onderzoek, kwaliteitszorg en onze statuten als sociale onderneming.

Momenten van ‘Samen Lezen’ groeien in Vlaanderen en Nederland verder uit tot ware rituelen. Er is een gezellig hoekje ingericht en speciaal voor de gelegenheid worden er leuke kopjes bovengehaald. Zo ontstaan er wonderlijke momenten, waarop schoonheid, solidariteit en verwondering hand in hand gaan.

Voor meer informatie, zie:

- www.lezerscollectief.be
- https://lezerscollectief.be/in-beeld_
- <https://lezerscollectief.be/de-ultieme-therapie>